

انتخابات به سبک ایرانی

مقایسه فرآیند انتخابات در ایران با کشورهای ترکیه، سوئیس و آمریکا

ایالتی که جمعیت بالایی دارد یک نامزد رای اکثریت را می‌آورد، بقیه آراء آن ایالت نیز به نام او می‌شود و ممکن است از مجموع آراء مخالف که به نفع او صادره شده است، حائز رای اکثریت شود و انتخاب گردد. همچنین در این سیستم به شدت امکان سوءاستفاده محتمل است. یکی از این موارد مربوط به انتخابات سال ۲۰۰۰ آمریکا است که جرج بوش با استفاده از موقعیت برادر ناچیز هزار رای، کل آرای این ایالت را به نفع خود استفاده نهایتاً به قدرت برد.

نکته‌ی دیگر درباره‌ی اختیارات رئیس‌جمهور آمریکا است که به وی امکان می‌دهد مقابل کنگره در موضع برتر قرار گیرد. برای مثال در بسیاری مواقع رئیس‌جمهور با استفاده از حق وتو، آن‌گونه که خود صلاح می‌داند تصمیم‌گیری می‌کند. همچنین فرماندهی کل نیروهای مسلح و اداره‌ی دیپلماسی خارجی کاملاً در اختیار رئیس‌جمهور است و او در صحنه‌ی بین‌المللی رأساً تصمیم می‌گیرد.

نظام انتخاباتی ترکیه

رئیس‌جمهور ترکیه عالی‌ترین مقام سیاسی این کشور است که در قانون اساسی اختیاراتی همچون حق وتوی مصوبات پارلمان و انتصاب مقام‌های دولتی از جمله قضات و رؤسای دانشگاه‌ها به او سپرده شده است.

انتخاب رئیس‌جمهوری توسط مجلس بزرگ ملی فرایندی پیچیده دارد و رأی‌گیری می‌تواند تا چهار مرحله ادامه داشته باشد. رئیس‌جمهوری با رأی دست‌کم دوسوم نمایندگان مجلس ملی برای دوره‌ای هفت‌ساله انتخاب می‌شود و در صورتی که هیچ‌یک حد نصاب دست‌یابد، دوباره رأی‌گیری برقرار می‌شود و دارنده اکثریت مطلق آراء به ریاست‌جمهوری می‌رسد.

مجدد به پارلمان بازگرداندن و برای اصلاح یا لغو برخی از قوانین فرمان برگزاری همه‌پرسی صادر کند. در صورت لزوم وی حق بدین صورت در ترکیه ریاست‌جمهوری صادر و به اجرا بگذارد. عالی‌ترین مقام‌های سیاسی کشور از میان اعضای پارلمان و با رأی غیر مستقیم مردم برگزیده می‌شوند.

سید عبدالمجید زواری

همزمان با فرا رسیدن موسم انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران و رقابت کاندیداهای مختلف با گرایش‌ها و برنامه‌های متفاوت، شایعه‌پراکنی و تبلیغات مسموم دشمنان عزت و سربلندی کشور نیز به اوج رسیده و آنها نیز نهایت تلاش خود را برای کم‌رنگ کردن حضور حداکثری مردم به کار بسته‌اند. از جمله این طرح‌های نخبه‌نما شده که در مقاطع مختلف بارها شاهد تکرار آن بوده‌ایم مساله‌ی نقش مردم در انتخاب رئیس‌جمهور است. با توجه به اهمیت موضوع، در این جستار با مقایسه‌ی نظام انتخاباتی ایران با دیگر کشورها، وضعیت ایران در جهان مورد ارزیابی قرار گرفته است.

در ترکیه رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر به عنوان عالی‌ترین مقام‌های سیاسی کشور از میان اعضای پارلمان و با رأی غیر مستقیم مردم برگزیده می‌شوند

نظام انتخاباتی آمریکا

رئیس‌جمهور آمریکا از طریق یک سیستم دو مرحله‌ای با رأی غیر مستقیم مردم و توسط هیات‌های انتخابی موسوم به الکترال کالج برای مدت چهار سال برگزیده می‌شود. هر چند استدلال‌های فراوانی برای توجیه استفاده از این شیوه مطرح است، اما از جمله معایب این روش پیچیده، امکان پایمال شدن آرای برخی گروه‌ها است و تعداد رای‌های الکترال هر ایالت متناسبی با جمعیت آن منطقه ندارد.

مباحث زیادی را به خود اختصاص داده است. طبق یک سنت دیرینه در هر ایالت بر اساس اینکه کدام نامزد آرای بیشتری به دست آورده باشد، حتی اگر بسیاری از مردم آن منطقه به نفع وی رای نداده باشند، رای‌شان به حساب او گذاشته می‌شود. بر همین اساس ممکن است با وجود اراده‌ی اکثریت برای انتخاب یک فرد، شخص دیگری به ریاست‌جمهوری برسد؛ بدین معنا که اگر در

آینده پژوهی در نگاه دین

آن که به استقبال آینده می رود بینا ترین است، و آن که به آینده پشت می کند، سرانجام سرگردان می ماند.

حضرت امیر علیه السلام

آینده مهم ترین چیزی است که می توان به آن فکر کرد، چرا که گذشته رفته است و حال نیز لحظه ای گذراست که تر دستانه از دست ما می گریزد. چه بسا افرادی که گذشته هایی درخشان و با عظمت داشته اند، اما با اتخاذ تصمیم های نادرست نه تنها آینده ی خود که گاه آینده ی یک خانواده، سازمان، ملت و شاید بشریت را ترور کرده اند. درک همین نکته ی ساده به خوبی اهمیت توجه به آینده را برای ما تبیین می کند. با این حال با وجود گذشت بیش از نیم قرن از پیدایش و تکوین رشته ی آینده پژوهی به عنوان یک علم کاربردی، متاسفانه این مفهوم برای بسیاری از مدیران و دانشجویان ما مهجور و ناشناخته مانده است.

آینده پژوهی را «علم و هنر کشف آینده و شکل بخشیدن به دنیای مطلوب فردا» تعریف کرده اند. دانش و معرفتی که چشم مردم را نسبت به رویدادها، فرصت ها، و مخاطرات احتمالی آینده باز نگه می دارد؛ ابهام ها، تردیدها، و دغدغه های فرساینده ی مردم را می کاهد و با افزایش توانایی انتخاب های هوشمندانه در جامعه، به همگان اجازه می دهد بداند به کجا، تا کجا و از چه مسیری می توانند به آینده های مطلوب خود برسند. آینده پژوهی در حقیقت دانش و معرفت شکل بخشیدن به آینده به گونه ای آگاهانه، فعالانه، و پیش دستانه است که می تواند بذر رویاها، آرزوها و آرمان های نجیب و اصیل یک فرد، یک سازمان و یک ملت را بارور کند. در حقیقت آینده پژوهی بیش از یک علم است و شاید بتوان آن را مترادف امر واجبی دانست که با آفرینش چشم اندازهای مطلوب، نور امید را بر هستی ملت ها، سازمان ها، و افراد می تاباند.

اگر چه باوجود پیش تازی کشورهای غربی در زمینه ی آینده ی پژوهی، طراحی چشم اندازهای مطلوب نیز عمدتاً بر اساس درک و نگرش آنها از جهان انجام می شود، اما باید به خاطر داشت در آموزه ها و فرهنگ اسلامی ما نیز چشم اندازهای بی بدیلی ترسیم شده است که با مدل های غربی آن بسیار متمایز است. در حقیقت با توجه به تفاوت نگاه ما و مکاتب غربی به جهان و انسان، آینده ی مطلوب ما از جهان نیز متفاوت خواهد بود و تحت تاثیر همین نگرش است که عمده ی چشم اندازهای آنها بر اساس اهداف زمینی است، در حالی که فرهنگ ما با اعتقاد به واژگانی چون معاد، قیامت و رستاخیز، فرجامی متفاوت را برای آینده ی بشر متصور است. این موضوع فرصت های ممتازی را برای ما فراهم آورده است که انشالله در فرصت های آتی به تفصیل به آن اشاره خواهیم کرد.

■ سید عبدالمجید زواری

نظام انتخاباتی سوئیس

ویژگی های نظام انتخاباتی سوئیس به گونه ای است که آن را از دیگر کشورها متمایز می کند. در این کشور نوع منحصر به فردی از دموکراسی که از آن به «دموکراسی مستقیم» یاد می شود دنبال شده و بسیاری از امور به همه پرسی عمومی گذاشته می شود. در این کشور مجلس فدرال که از هفت عضو تشکیل می شود، بالاترین مقام تصمیم گیرنده به شمار می رود و از میان این هفت عضو هر سال یک نفر به عنوان رئیس جمهور انتخاب می شود. نکته ی جالب درباره ی سوئیس اینکه در این کشور تفکیک قوا به صورتی که در کشورهایی همچون ایران و آمریکا دیده می شود وجود ندارد و مجلس هفت نفره ی فدرال، عالی ترین مرجع پارلمانی، اجرایی و قضایی کشور به شمار می آید.

در بسیاری از کشورها از جمله آلمان، آفریقای جنوبی و هند نیز رئیس جمهور به عنوان عالی ترین مقام سیاسی کشور از طریق پارلمان و با رأی غیر مستقیم مردم برگزیده می شوند.

در آمریکا ممکن است با وجود اراده ی اکثریت برای انتخاب یک فرد، شخص دیگری به ریاست جمهوری برسد

نظام انتخاباتی ایران

با بررسی نظام های انتخاباتی کشورهای یاد شده که اتفاقاً از مدعیان دموکراسی در جهان نیز به شمار می آیند نقاط قوت نظام انتخاباتی و سیاسی کشور ما بیش از پیش آشکار می شود. همان طور که اشاره شد در بسیاری از کشورها رئیس جمهور یا نخست وزیر به عنوان عالی ترین مقام سیاسی و اجرایی کشور اغلب توسط پارلمان انتخاب شده و مردم مستقیماً در انتخاب وی نقشی ندارند. در همین حال در برخی کشورها همچون آمریکا، اختیارات رئیس جمهور به حدی افزایش یافته که نسبت به مقام پارلمان در موضع برتر قرار می گیرد. این اختیارات به رئیس جمهور امکان می دهد تا در مواردی مانند آمریکا مصوبات کنگره را و تو کرده و یا در دیگر کشورها قدرت انحلال پارلمان را داشته باشد. این رویه امکان پاسخ گویی رئیس جمهور به پارلمان به عنوان منتخبان مردم را به حداقل می رساند و نوعی خود کامگی پنهان را به وجود می آورد.

پی گیری این نظام انتخاباتی در اغلب کشورهای مدعی دموکراسی در حالی صورت می گیرد که در ایران اگر چه رئیس جمهور با رأی مستقیم به قدرت می رسد، اما برای پیشگیری از هر نوع احتمال خطا، مجلس و رهبری نیز بر عملکرد وی نظارت کرده و در صورت نیاز به شیوه های مختلف در صدد استیفای حقوق مردم برمی آیند و در نتیجه رئیس جمهور باید در مقابل مجلس پاسخگو باشد. همچنین رئیس جمهور با معرفی وزرای پیشنهادی به مجلس و گرفتن رأی اعتماد برای آنها بار دیگر درباره ی اجرای سیاست ها و برنامه هایش از نمایندگان مردم کسب تکلیف می کند. این امر نکته ای است که در کشورهایی همچون آمریکا که خود را دموکرات ترین نظام جهان می دانند نادیده انگاشته شده است.

با اندکی مطالعه در نظام های انتخاباتی رایج جهان، به نظر می رسد شبهه افکنی درباره انتخابات ایران بیشتر جنبه ی سیاسی داشته و نظام انتخاباتی ایران را می توان یکی از پیشرفته ترین و مردمی ترین ساختارهای دموکراتیک جهان دانست.

* majidzavari@yahoo.com